

Onderzoek naar vleermuizen en overige soorten in kader van
de Flora- en faunawet

Veldkampstraat 9-13 Haaksbergen

Colofon

Onderzoek naar vlemuizen in kader van de Flora- en faunawet
Veldkampstraat 9-13 Haaksbergen

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Gemeente Haaksbergen
Contactpersoon: M.B. Metternich

Projectnummer en versie: 282b, versie 1.0		Status: definitief
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 23 oktober 2013
Ligging projectgebied: Veldkampstraat 9-13 Haaksbergen	Amersfoortcoördinaten: X248.100 Y463.600	

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

1 Aanleiding en doel

Er zijn concrete plannen om de aanwezige bebouwing op het adres Veldkampstraat 9-13 in Haaksbergen te slopen om ruimte te maken voor de bouw van enkele woningen. Om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet heeft Natuurbank Overijssel het onderzoeksgebied twee maal visueel geïnspecteerd en onderzocht welke functie het plangebied (mogelijk) heeft voor beschermde planten en dieren heeft. De toegepaste onderzoeksmethode bleek niet geschikt om de functie van het plangebied voor vleermuizen in beeld te brengen. Daarom heeft Natuurbank Overijssel aanvullende bezoeken gebracht aan het onderzoeksgebied in de zomer en nazomer van 2013 om de functie van het plangebied voor vleermuizen in beeld te krijgen. Voorliggend rapport beschrijft de bevindingen van dit onderzoek.

Voorliggend rapport moet beschouwd worden als een addendum bij het rapport 'Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet Veldkampstraat 9-13 Haaksbergen (RAPPORT NR. 282, NATUURBANK OVERIJSEL, 2013).

Het in deze rapportage beschreven onderzoek is uitgevoerd met als doel het verkrijgen van antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

M.b.t. vleermuizen:

- Welke soorten maken gebruik van de locatie?
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten?
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Flora- en faunawet overtreden?

Dit rapport beschrijft de bevindingen van dit onderzoek. In dit rapport wordt niet ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteit op beschermde gebieden zoals de EHS, Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten. Daarvoor wordt verwezen naar het rapport 'Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet Veldkampstraat 9-13 Haaksbergen (RAPPORT NR. 282, NATUURBANK OVERIJSEL, 2013).

2 Situering van het plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Veldkampstraat 9-13 in Haaksbergen. Het ligt aan de oostzijde van het dorp Haaksbergen. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het plangebied weergegeven.

Situering van het plangebied. Het plangebied wordt met de gele contour aangeduid.

Het onderzoeksgebied bestaat uit een voormalig schoolgebouw op een ruim perceel met gazon, bomen en struiken. Aan de voorzijde bestaat een deel van het onderzoeksgebied uit erfverharding. De beplanting in het onderzoeksgebied bestaat hoofdzakelijk uit cultivaria. Open water ontbreekt.

Het gebouw heeft een schuin dakvlak en is gedekt met gebakken pannen. De gebouwen beschikken over een besloten dak en spouwmuren. Dit zijn vermoedelijk holle spouwmuren, dus niet opgevuld met steenwol of andere isolatiemateriaal. Het gebouw wordt als potentiële verblijfplaats van vleermuizen beschouwd. Verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn achter pannen en gevelbetimmeringen, maar ook de spouw van het gebouw of op zolders.

Detailopname van het onderzoeksgebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid.

3. voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit gaat uit het slopen van de bebouwing in het onderzoeksgebied en het bouwen van enkele nieuwe woningen op het perceel.

4. Methode

Het onderzoeksgebied is vijf maal bezocht om inzicht te krijgen in de gebruiksfunctie van het erf voor vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in deze paragraaf nader toegelicht. Tijdens het bezoek waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de aanwezige soorten (zie Tabel 1).

Gezien de grootte van het plangebied wordt niet verwacht dat er soorten en functies zijn gemist.

bezoekdatum	tijdstip	Doel	weersgesteldheid
27-06-2013	21:30-23:30	Vleermuis	Bewolkt, 15 °C; windstil
3-7-2013	4:00-6:00	Vleermuis	Bewolkt; 13 °C; windstil
28-8-13	20:00-22:00	Vleermuis	Onbewolkt; 23 °C; windstil
19-9-2013	19:15 – 21:30	Vleermuis	Half Bewolkt, een enkele bui met lichte neerslag bij 15 °C; wind: 2-3 Bft.
23-9-2013	23:00-0:00	Vleermuis	Bewolkt; 12 °C wind 1-2 Bft.

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid

Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep behoeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groep gegeven zoals uitgevoerd in het plangebied.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type:Pettersson D240x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Zoom H2). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanstelling en gebiedsgebruik.

Bezoeken in de zomermaanden zijn bedoeld om zomerverblijfplaatsen, waaronder kraamkolonies, in beeld te brengen. De bezoeken in augustus-september zijn bedoeld om paarverblijven en eventueel winterverblijven in beeld te brengen. De toegepaste methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

Interview voor RTV sternet over het onderzoek ter plaatse. Zie voor het filmpje:

<https://www.youtube.com/watch?v=5SVSK5nKPw8&list=UUfkOlptfrxjZiCXcvQvwZ5A&index=47>

5 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek is volledig volgens het vleermuisprotocol uitgevoerd. Een volledig onderzoek conform het vleermuisprotocol bestaat uit minimaal vier bezoeken; twee in de zomermaanden (juni- juli) en twee in het najaar. Voorliggend rapport beschrijft de bevindingen van deze vier bezoeken.

Met de gekozen methode en inspanning wordt invulling gegeven aan de onderzoeksplicht van de Flora- en faunawet. De houdbaarheid van verspreidingsgegevens van faunasoorten zijn aan een maximale periode gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd. Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan.

6 Onderzoekresultaten

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in de bijlage. In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In de bijlage is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen en gebiedsfuncties.

6.1 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn twee vleermuissoorten waargenomen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

*Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)*

Tijdens alle bezoeken werd een gewone dwergvleermuis aan de westzijde van het onderzoeksgebied waargenomen welke meestal kortstondig foerageerde langs de opgaande beplanting aan de zuidzijde van het onderzoeksgebied. De precieze locatie van de verblijfplaats is niet vastgesteld, maar het beest leek te verschijnen en te verdwijnen rond een vrijstaande woning, net ten westen van het onderzoeksgebied. Deze woning met overstekende eindpannen vormt een geschikte verblijfplaats voor deze soort. Deze verblijfplaats vormt waarschijnlijk ook het paarverblijf van dit solitaire mannetje want tijdens de drie laatste bezoeken werd een baltsend mannetje waargenomen in de tuin tussen deze woning en het onderzoeksgebied. Een ander baltsend mannetje werd vastgesteld op een erf, net ten oosten van het onderzoeksgebied. Ook op dit erf is een paarverblijf van deze soort aanwezig.

*Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)*

Op 27 juni werd een in westelijke richting over het onderzoeksgebied vliegende laatvlieger waargenomen. Op 28 augustus werden 3 foeragerende laatvliegers waargenomen net ten oosten van het onderzoeksgebied. Deze dieren vertoonden geen binding met het onderzoeksgebied en hebben hun verblijfplaats elders.

7 Toetsing Flora- en faunawet

7.1 Algemeen

Sinds het inwerking treden van de AMvB artikel 75, 26 feb. 2005, is de beschermde status van dieren en planten opgedeeld in 3 tabellen. Soorten die vermeld staan op Tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffing indien de werkzaamheden aan te merken zijn als Ruimtelijke Ontwikkelingen. Tabel 2 en 3 soorten zijn zwaarder beschermd en hiervoor is nader onderzoek of toetsing noodzakelijk. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In Nederland is de soortbescherming verankerd in de Flora- en faunawet en zijn de soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB artikel 75. Hierdoor zijn alle vleermuissoorten zwaar beschermd. Voor het verstoren en vernielen van vaste verblijfplaatsen is een ontheffing ex. 75C van de Ffwet vereist. Tot de vaste verblijfplaats wordt het hele functionele leefgebied van de vleermuis beschouwd. Daartoe behoren ook essentiële vliegroutes en foerageergebied. Ook is ontheffing nodig voor het verwonden en doden van vleermuizen.

7.2 Ingreep

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op vleermuizen. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke invloeden:

- Geluid bij sloop- en grondwerken;
- Licht tijdens de sloop- en bouwfase;
- Trillingen tijdens sloop- en bouwwerkzaamheden.

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaarrond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

7.3 Effectbeoordeling

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied vastgesteld. Net buiten het onderzoeksgebied, in de woning ten westen- en een erf ten oosten van het onderzoeksgebied zijn wel verblijfplaatsen vastgesteld van de gewone dwergvleermuis. In beide gevallen gaat het daarbij om een paarverblijf en op het erf om een mogelijke een zomerverblijfplaats van enkele mannetjes.

Conclusie:

Door de voorgenomen activiteit wordt het functionele leefgebied van vleermuizen voor zover het betrekking heeft op verblijfplaatsen, niet aangetast.

Vliegroutes

Het onderzoeksgebied vormt geen verbindende schakel in een lijnvormig landschapselement. De laatvlieger die in westelijke richting over het onderzoeksgebied vloog vertoonde geen binding met het onderzoeksgebied.

Conclusie:

Door de voorgenomen activiteit wordt het functionele leefgebied voor het aspect vliegroutes, niet aangetast.

Foerageergebied

Rond de opgaande loofbomen aan de zuidzijde van het onderzoeksgebied foerageert dagelijks een gewone dwergvleermuis. Het is gebruikelijk voor deze soort om net na het uitvliegen, of net voor het binnenvliegen van de verblijfplaats, kortstondig te foerageren in de directe nabijheid van de verblijfplaats. Tijdens de nachtelijke uren is deze vleermuis niet meer foeragerend waargenomen. Waarschijnlijk verblijft het dier dan in foerageergebieden buiten het onderzoeksgebied. De beplanting aan de zuidzijde bestaat deels uit bomen welke in het onderzoeksgebied staan en deels uit tuinbeplanting van de woningen rondom het onderzoeksgebied. Door de sloop van het gebouw wordt de functie van het onderzoeksgebied als foerageergebied niet aangetast.

Conclusie

Door de voorgenomen activiteit wordt het functionele leefgebied voor het aspect foerageergebied, niet aangetast.

8 Toetsing Flora- en faunawet

Vleermuizen

Aanwezigheid verblijfplaatsen

Door uitvoering van de voorgenomen activiteit gaan geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden, er hoeft geen ontheffing ex. Art. 75C van de Ff-wet aangevraagd te worden.

Aanwezigheid foerageergebied

Het onderzoeksgebied wordt in beperkte mate benut door een gewone dwergvleermuis om te foerageren. Door de voorgenomen activiteit wordt het functionele leefgebied, wat betreft foerageergebied, niet aangetast. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden, er hoeft geen ontheffing ex. Art. 75C van de Ff-wet aangevraagd te worden.

Betekenis plangebied in vliegroutes

Het plangebied heeft geen betekenis als onderdeel van een functionele vliegroute van vleermuizen. De voorgenomen activiteit is niet in strijd met de Ff-wet. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing ex. Art. 75C aangevraagd te worden.

9 Mitigerende maatregelen

Er is geen wettelijke noodzaak om mitigerende maatregelen te treffen.

Bij de nieuwbouw is het vrij eenvoudig om rekening te willen houden met het 'vleermuisvriendelijk' inrichten van de nieuwe gebouwen door duurzame verblijfplaatsen te creëren in de gebouwen. Dat kan door enkele stootvoegen in muren weg te laten, door een zolderruimte toegankelijk en geschikt te maken als verblijfplaats en door houten betimmering aan gevels te plaatsen. Dergelijke maatregelen zijn zinvol voor gebouw bewonende soorten als ruige- en gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootovleermuis. Mogelijk ook voor andere, meer zeldzame soorten.

De volgende voorzieningen kunnen in de nieuwe gebouwen aangebracht worden:

- Weglaten stootvoegen bij enkele gebouwen. Op alle windrichtingen van de gebouwen worden enkele stootvoegen weggelaten. Hierdoor kunnen dwergvleermuizen de spouw betreden;
- Toegankelijk maken en inrichten van minimaal één zolder van een gebouw. Om een verblijfplaats te creëren voor soorten als gewone grootoorvleermuis en laatvlieger wordt een zolder van een gebouw toegankelijk gemaakt en ingericht specifiek voor vleermuizen;
- Muurplaten; op verschillende gebouwen worden houten muurplaten gemonteerd op ca. 1-1,5 cm van de muur met een opening aan de onderzijde. Zo wordt een geschikt zomer- en paarverblijf voor dwergvleermuizen gecreëerd.

Overige maatregelen

Om het erf aantrekkelijk te maken voor vleermuizen kunnen ook vleermuiskasten geplaatst worden in bomen rondom het erf. Daarvoor zijn twee typen kasten geschikt; platte kasten en ronde kasten van houtbeton. Op onderstaande afbeeldingen worden deze kasten weergegeven.

Voorbeeld van twee typen kasten.

10 Conclusie en aanbevelingen

Voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op het functionele leefgebied van vleermuizen. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden, er hoeft geen ontheffing ex. Art. 75C van de Ff-wet aangevraagd te worden.

Literatuur

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Dietz, C., Nill, D. 2009. Vleermuizen; alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage:
Waarnemingen van vleermuizen in het onderzoeksgebied in 2013

